

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Grundskyld er aktuel politik

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1951

Emne:Program, partiprogram, partiprogrammer

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

ret 1951

J. Schmidt Hansen:

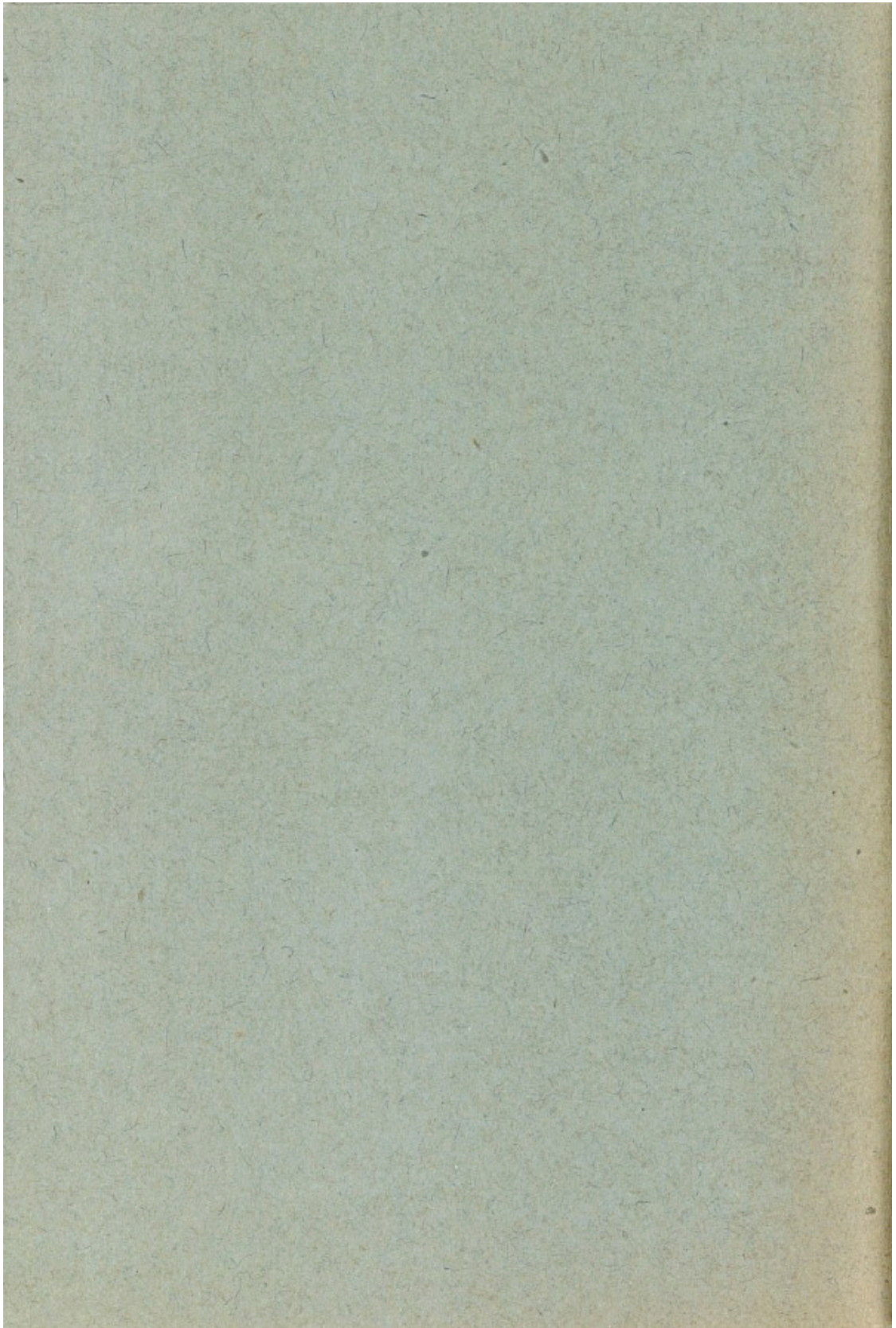
-7 9 1-51

BIBLIOTEK

GRUNDSKYLD

er aktuel politik

*Så længe vi lader den private
ejendomsret til jordrenten bestå,
vil fremskrikt og rigdom altid
blive fulgt af nød og social uret-
færdighed.*

J. Schmidt Hansen:

GRUNDSKYLD

er aktuel politik

UDGIVET AF „VEJEN FREM“

1951/2684

*Den sandhed, jeg har forsøgt at klar-
gøre, vil ikke let vinde frem. Havde
den kunnet det, så var den blevet anta-
get for længe siden, ja, var den aldrig
bleven fordunklet. Men den vil finde
venner, som vil arbejde for den, lide
for den og, om det kræves, dø for den.
Thi sådan er sandhedens magt.*

*(Henry George:
»Fremskridt og fattigdom«).*

For 20—30 år siden var det ikke så festligt at være retsstatsmand, som det er i dag. Retsforbundets fortalere blev mødt med latter og hånsord, og ordet »grundskyld«, som retsstatsfolk ifølge sagens natur ofte måtte tage i munden, blev mødt med vittige bemærkninger og flovser.

I dag er forholdet blevet et andet. Da Retsforbundet ved valget i 1947 fik sit gennembrud, førtes der på et vist tidspunkt forhandlinger mellem Socialdemokratiet, Det radikale Venstre og Retsforbundet om dannelsen af *grundskyldsregering*, og omend disse forhandlinger endte uden resultat, førte de dog til, at der den 11. marts blev nedsat en *grundskyldskommission* på 24 medlemmer, hvori Retsforbundet er repræsenteret ved 3 af sine gode folk, nemlig folketingsmand *Oluf Pedersen*, som er næstformand i kommissionen, vor landsformand husmand *Mads Sig Steffensen* og folketingsmand *Søren Olesen*. Kommissionens opgave er at søge klarlagt alle spørgsmål i forbindelse med overgang til fuld grundskyld, derunder dens virkninger på jordfordelingen, jordens udnyttelse og lettelse af skatterne.

Hvad er grundskyld?

Grundskyld er i dag blevet aktuel politik. Der er i dag politisk flertal for gennemførelse af fuld grundskyld, en kommission er i gang med forberedelserne til en lovgivning herom, og skulle kommissionens arbejde trække i langdrag — det har man før hørt om kommissioner — har Retsforbundet tilstrækkeligt med kyndige mænd til at udarbejde selvstændigt lovforslag om fuld grundskyld til afløsning af skatter.

Om grundskyld er der skrevet hundreder af store og små bøger, pjecer og artikler, og når vi i dette lille skrift forsøger at gøre rede for problemet grundskyld og at belyse spørgsmålet fra forskellige sider, er det givet, at denne redegørelse langt fra kan blive fyldestgørende.

Fysiokraterne, Adam Smith og Ricardo.

I de flestes bevidsthed er ordet *grundskyld* intimt forbundet med navnet *Henry George*. Grundskyldstilhængerne kaldes ofte for georgeister, og der er vel dem, der tror, at tanken om fællesskabet overtagelse af jordværdierne gennem en grundskyld først er fremsat af Henry George. Det er dog kun delvis

rigtigt, hvad den følgende korte historiske oversigt vil vise.

I Frankrig opstod i sidste halvdel af det 18. århundrede en økonomisk-politisk retning, hvis mænd kaldte sig *fysiokraterne*. Den fysiokratiske skoles ophavsmand og teoretiker var *François Quesnay*, der var Ludvig XV's livlæge, men også nationaløkonomen og statsmanden *Turgot* spillede en stor rolle hos fysiokraterne. Fysiokraterne mente, at samfundets velstand kun kan øges ved, at udbyttet af jorden øges; de ønskede alle skatter lagt på jorden og krævede fri udfoldelse for de økonomiske kræfter, således at alle hæmmende bånd på erhvervslivet kunne falde bort. Fysiokraterne betød et afgørende brud med *merkantilismen*, der har sit sidestykke i den moderne *planøkonomi*. I politisk henseende blev fysiokraterne forløber for den senere *liberalisme*.

Den skotske nationaløkonom *Adam Smith* (1723—90) havde forbindelse med de franske fysiokrater og har med sit hovedværk »Nationernes velstand« gjort sit navn udødeligt ved sit banebrydende arbejde for en friere opfattelse af samfundsforholdene. Gennem sit arbejde omstyrkede han den gamle merkantilisme og affødte det 19. århundredes liberalisme og individualisme i

økonomi og politik. Den engelske nationaløkonom *David Ricardo* (1772—1825) fortsatte Adam Smiths lære, navnlig i retning af en strengere individualisme og gennemførte mere konsekvent dens økonomiske samfundsopfattelse. Den frie konkurrence er en af hovedhjørnestenene i Ricardos lære, og i særlig grad fremsatte han klart og skarpt sin lære om jordrenten.

Grundskyldstilhængerne bygger på Henry Georges lære.

Det blev dog først den store amerikanske nationaløkonom *Henry George*, der fuldførte og afrundede den lære, som alverdens grundskyldstilhængere bygger på.

Henry George blev født i 1839 og blev udlært som typograf. I 1858 tog han til Californien som guldgraver, men blev i 1866 journalist; han grundlagde flere blade og blev økonomisk uafhængig. I 1860 flyttede han til New York, hvor han i 1886 stillede sig til borgmestervalget og opnåede et betydeligt stemmetal som kandidat for det forenede arbejderparti — uden dog at opnå valg. Påny blev han opstillet i 1897, men døde — slidt op af sit kæmpemæssige arbejde for social retfærdighed — få dage før valget.

Henry George.

Busten er udført 1888 af hans ven, den danske billedhugger Carl Rohl-Smith.

Henry George har skrevet en række betydningsfulde værker, hvoraf her særlig skal nævnes hans hovedværk »Progress and Poverty« (»Fremskridt og Fattigdom«), 1879. Bogen er udkommet på næsten alle kultursprog og er alene

på engelsk trykt i 3 millioner eksemplarer. På dansk kom den i 1905 i oversættelse af *Jakob E. Lange*, og er nu ialt herhjemme i 6 udgaver trykt i 12.500 eksemplarer. Det er dansk rekord for et værk af denne art, og hans bøger er rundt om i verden trykt og læst i et antal eksemplarer, som ikke er blevet noget andet nationaløkonomisk værk til del.

Henry George var ikke den stille boglærde; vel havde han gennempløjet den klassiske nationaløkonomi, men det var hans brændende tørst efter svar på samfundets livsspørgsmål i forbindelse med hans altid levende forskertrang, der fik ham til at bore sig ind i problemerne. Han havde ved sine mange rejser i Amerika og Canada set, hvordan hele den moderne fremgang med de utallige tekniske hjælpemidler altid blev fulgt af arbejdsløshed, nød og afhængighed *for de mange* på den ene side, og stor og ufortjent rigdom *for de få* på den anden side. Den opgave, han stillede sig, var at finde årsagen til, at fremskridtet altid fulgtes af fattigdom, og i »Fremskridt og Fattigdom« har han givet både den etiske og økonomiske begrundelse for sit krav om samfundets overtagelse af jordrenten gennem fuld grundskyld.

Både en moralsk og en økonomisk begrundelse.

Han siger, at jorden med alle sine rigdomme i form af råstoffer er kilden til al velstand. Uden jorden som grundlag for menneskelig produktion kan intet menneske leve. Jorden har været her fra skabelsens tid, og generation efter generation har været på jorden og levet af jorden; ligesom vi er fulgt efter vore forældre, må vi, når vi dør, efterlade jorden til vore børn. Menneskene fødes, lever og dør, men jorden ligger her stadig. Skal der være nogen mening i alle menneskers ret til livet, kan intet menneske påberåbe sig en særret til jorden; vi må alle have lige ret til den, for tænker man sig, at et enkelt menneske for sig selv kunne beslaglægge hele jorden, kunne dette menneske derved formene alle andre menneskers ret til livet.

Denne moralske ligeret til jorden skal ikke realiseres ved at dele jorden i lige store lodder til hver enkelt person, ej heller ved at staten overtager jorden. Ikke alle mennesker har interesse i direkte udnyttelse af jord eller byggegrund, men menneskenes ligeret til jorden hævdes derved, at det menneske, der ønsker at beslaglægge et stykke jord,

holder os andre skadesløse ved at betale for den forret, han nyder, d.v.s., at han til samfundets kasse indbetaler jordrenten gennem fuld grundskyld.

Dette er den moralske begrundelse for kravet om fuld grundskyld, og der er vist ingen, der ikke må anerkende denne begrundelse. Men dertil kommer så de økonomiske virkninger.

Grundskyldens økonomiske betydning.

Al produktion består i et samarbejde mellem de tre faktorer: *jord, arbejde* og *kapital*. Henry George påviser i sin jordrentelære (som han har udformet i »Fremskridt og Fattigdom«), at når jordrenten stiger, falder arbejdslønnen og kapitalrenten. Jordrenten skal i denne forbindelse forstås udelukkende som udbyttet af den fordel, jordejeren besidder ved sit monopol på jorden, medens udbyttet af hans arbejdsindsats og forrentningen af hans kapitalinvestering ikke har noget med jordrenten at gøre.

Ved samfundets vækst og de tekniske fremskridt vil jordrenten stige, og en tilvækst i produktionen vil derfor uvægerlig gennem den stigende jordrente tilflyde jordejeren. Jordrenten bliver

derved en *monopolrente*. Kampen mellem arbejder og arbejdsgiver (kapitalejer) er derfor meningsløs, idet begge disse parthavere i produktionen bliver »sorteper« overfor jordejeren. Det er jordrenten, der sluger produktionstilvæksten, og arbejdsgiveren kan i sin egenskab af »kapitalist« aldrig udbytte arbejderen. Det kan han kun i kraft af jordrentemonopolet og andre monopolars eksistens.

Det er især ved sin grundrentelære — ved sin påvisning af, at jordrenten er en monopolrente — at George afgørende adskiller sig fra de tidligere liberale nationaløkonomer. Gennem denne lære giver han svaret på det store spørgsmål: hvorfor følges fremskridtet altid af fattigdom. Hans svar er: det er jordrentemonopolet, der sluger fremskridtets resultater!

**Den frie adgang til jord vil stille
lønarbejderen gunstigt overfor
arbejdsgiveren.**

Henry George skelner skarpt mellem den værdi, der opstår ved den enkeltes arbejde, og den værdi, der opstår ved samfundets almindelige fremgang. Arbejdsskabt værdi må rettelig tilfalde den, der har skabt den, og derfor må

alle skatter, der hviler på arbejde eller forbrug, bortfalde, medens den værdi, vi alle i lige stort omfang skaber ved samfundets vækst, og som manifesterer sig i jordrenten, gennem grundskyld inddrages i samfundets kasse til bestridelse af de fælles udgifter, og denne grundskyld vil være tilstrækkelig til at dække alle samfundets fælles behov, således at de andre skatter kan bortfalde.

Grundskyld betyder da rent praktisk en så stor årlig afgift af et stykke jord, at salgsværdien af den nøgne jord (d.v.s. bygninger m. m. og arbejdsskabte forbedringer af det pågældende jordstykke fraregnes) forsvinder. Indførelse af fuld grundskyld vil sige, at det offentlige skyder en første prioritet ind som udtryk for samfundets ret til den samfundsskabte jordværdi, og efter fuld grundskylds gennemførelse vil jord kunne overtages, uden at der skal erlægges købesum for selve den nøgne jords værdi. Fuld grundskyld medfører ikke nogen begrænsning i besiddelsesretten, idet jord kan købes, sælges og gå i arv ganske som nu under forudsætning af, at grundskylden betales til det offentlige.

De praktiske virkninger.

Fuld grundskyld i forbindelse med afskaffelse af skatter på produktion, arbejde og forbrug (herunder fjernelse af told og restriktioner på handelen) vil løse de fleste af de økonomiske og sociale problemer, som de gamle partiers politikere i dag fører en håbløs kamp imod. I modsætning til de fleste skatter kan grundskylden ikke overvæltet på varepriser og husleje, og enhver, der arbejder, vil ubeskåret kunne beholde det fulde udbytte af sit arbejde. Grundspekulanter vil ikke kunne lægge hånd på de værdier, der er skabt af os alle i fællesskab, fordi der skal betales rente af den fulde samfundsskabte jordværdi, altså også den, der hidtil har givet sig udtryk i spekulationsværdien. Den frie adgang til jord vil stille lønarbejderen gunstigt overfor arbejdsgiveren, idet han ikke behøver nøjes med en lavere løn end den arbejdsfortjeneste, han kan skaffe sig som selvstændig. Produktion og næringsliv vil blomstre op, når skatter og restriktioner ophæves, og den frie konkurrence — også med udlandet — vil komme alle forbrugere til gode gennem lavere priser.

Almenretten til jorden ligger dybt forankret i den menneskelige bevidst-

hed. Allerede i Moselovens agrarlov^e kommer dette til udtryk. I sin bog »Arbejdets kår« skriver Henry George:

»...og at denne omtale... ikke er nogen billigelse af nutidens private ejendomsret, bevises af den kendsgerning, at Moseloven udtrykkelig forbyder slig ubetinget jordejendomsret og med de ord: »Jorden må ikke sælges for stedse, thi den tilhører mig, og I er fremmede og gæster hos mig,« sørgede han for dens tilbagevenden hvert halvthundrede år, hvorved der ved en fremgangsmåde, der var afpasset efter tidens primitive forhold, sikredes enhver af det udvalgte folk fodfæste på jorden«*

* Der knytter sig forresten en interessant historisk begivenhed til denne bog. Da Henry George i 1886 første gang opstilledes som borgmestercandidat i New York, blev han på et møde i Chickering Hall på hjørnet af Broadway og 17.gade varmt anbefalet af den katolske præst, dr. Edward Mc. Glynn. Ærkebiskop Corrigan havde to gange forbudt ham at tale ved dette møde; dagen efter blev Mc. Glynn afskediget og få dage efter lyst i band. Fem år efter udsendte pave Leo XIII sit hyrdebrev (Encyklika) om arbejderspørgsmålet, og han tager bl. a. heri den private jordej-

Jordskatter i Danmarks historie.

Også langt tilbage i Danmarks historie ser vi eksempler på beskatning af jordværdierne.

Efter vikingetidens lovløse periode søgte befolkningen i Valdemarernes tid beskyttelse hos kongen, og retsbeskyttelsen udøvedes ved, at kongen rejste rundt og holdt retterting. Til gengæld måtte befolkningen underholde kongen og hans følge, sørge for anlæg af veje

endom i forsvar. Henry George standse sit arbejde for at skrive et svar, der blev offentliggjort under titlen »Arbejdets kår« (fornylig udkommet i 10. udgave på dansk). Efter at paven havde læst Henry Georges svar, sendte han monsignor Satolli som sin personlige repræsentant til Amerika, og dr. Mc. Clynn fremkom overfor ham med en redegørelse, der nærmest formede sig som en omskrivning af »Arbejdets kår«. En forsamling af fremragende teologer erklærede overfor Satolli enstemmigt, at intet i redegørelsen stred mod den katolske kirkes lære, hvorefter dr. Mc. Clynn blev genindsat i sit embede. Det siges at være det eneste tilfælde i den katolske kirkes historie, hvor en præst, der er lyst i band, er blevet genindsat i sit embede uden at have kaldt sine ord tilbage eller gjort afbigt.

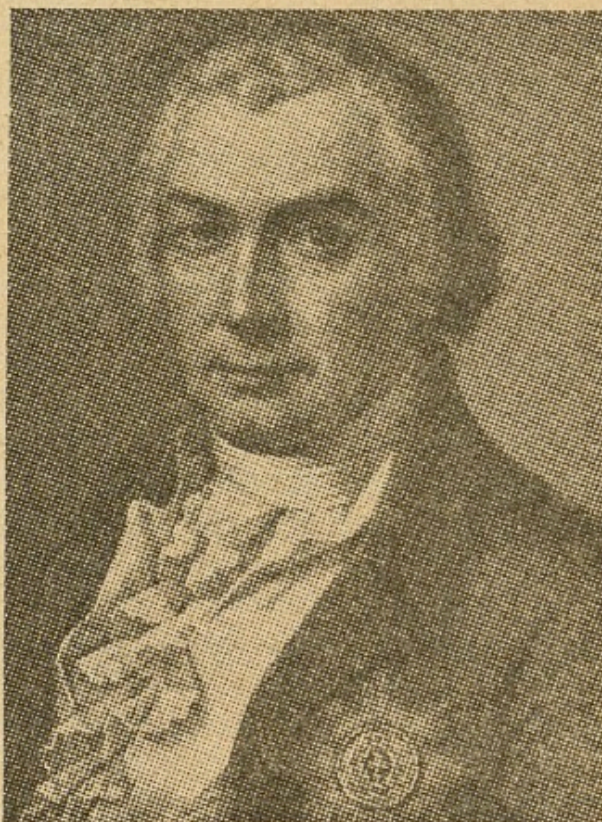
og opførelse af kongelige borge, og disse forpligtelser hvilede på jorden i forhold til dens værdi. Disse skatter var så store, at de udgjorde 4—5 pct. af jordens værdi.

Folk kunne slippe for jordskatten når de ville tjene kongen med hest, og da det særlig var herremændene, der gjorde det, blev de en privilegeret klasse, især da de fik gennemført, at ikke alene den jord, de besad, men også den jord, de købte eller bortfæstede, blev skattefri. Medens bønderne således svarede skat af deres jord, blev den skattefri, hvis den gik over til herremændene, og det førte til, at de fleste selvejerbønder efterhånden solgte deres jord til herremændene og derpå fik den i fæste igen. I tiden fra Valdemar Sejrs død i 1241 til Erik Menveds død i 1319 gik selvejerbøndernes antal tilbage fra 70 til ca. 10 pct., og i året 1660 var kun 6 pct. af bønderne selvejere.

I selvejertiden og jordbeskatningens tid var jorden let tilgængelig og jordfordelingen god; både materielt og kulturelt var det en rig og frodig periode. Men i den følgende tid skabte jordskattesfriheden 3 mægtige klasser: kongen, adelen og kirken, som kæmpede om jorden, og det blev bønder og småfolk, der kom til at lide under denne kamp.

Var hartkornsskatterne grundskyld?

Udtrykket »hartkorn« stammer fra den gamle adels jordebøger, hvor bøndernes afgifter blev omregnet til »hårdt korn« (rug og byg). Efter enevældens indførelse udarbejdedes den såkaldte matrikel af 1664 ved en sammendragning af disse jordebøger, og herefter

C. D. Reventlow.

lignedes skatten til staten, den såkaldte »hartkornsskat«, som var skat på landbrugsjord. Matrikuleringen var meget grov, og det var først i forbindelse med de store landboreformer, at der i 1802 på foranledning af den store statsmand Christian Ditlev Reventlow udstedtes en forordning om udarbejdelse af en ny matrikel for såvel upriviligeret som priviligeret jord. Samtlige Danmarks jordejendomme blev ansat til et samlet beløb på 420 mill. kr., og på grundlag af denne vurdering blev hartkornsskatterne lignet. I 1801 udgjorde disse skatter ca. 2 pct. og i 1803 $2\frac{2}{5}$ pct. af landejendommenes værdi.

Kan disse hartkornsskatter nu sammenlignes med en grundskyld i moderne forstand? Kun til en vis grad. For det første drejede det sig kun om landbrugsjord, medens grundskyld omfatter *al* jord, både landbrugsjord og byjord; for det andet toges der ved vurderingen kun hensyn til boniteringen — altså til jordens landbrugsmæssige godhed —, medens beliggenheden, der i vore dage ofte spiller en afgørende rolle, ikke blev taget i betragtning. Man kan også spørge, om den moralske begrundelse — menneskenes fællesret til jorden — har spillet en rolle for bondefrigørelsens mænd. Sandsynligheden taler for, at

brødrene Reventlow under deres udenlandske studierejser har været i forbindelse med de franske fysiokrater og der er blevet gjort bekendt med Quesnays værk »Den økonomiske tavle«, således at de derigennem har fundet en både etisk og økonomisk begrundelse for hartkornsskatterne.

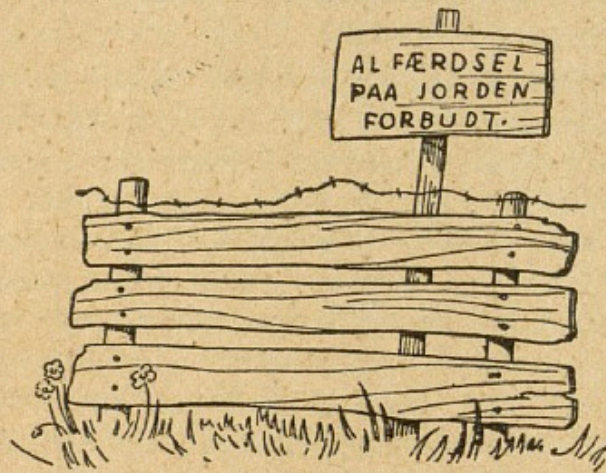
Hartkornsskatterne blev ophævet ved skattereformen i 1903 og erstattet med skatter på indtægt og formue samt ejendomsskyld. Det er ikke uden grund, at denne »reform« kaldes for den største politiske fejl, der er begået i Danmarks nyere historie, og der er ingen tvivl om, at forholdene herhjemme ville have udviklet sig økonomisk langt bedre for land og befolkning, om man i stedet for at ophæve hartkornsskatterne havde moderniseret dem og gjort dem til en virkelig grundskyld, for jordspørgsmålet er i dag ikke alene et spørgsmål om landbrugsjord, men i nok så høj grad et spørgsmål om byjord.

Churchill som grundskyldsmand.

Før vi går over til at se på grundskyldstankernes spor i moderne dansk lovgivning, kan det vel være interessant at se, om grundskyld helt eller delvis har været praktiseret andetsteds i ver-

den. Nogle enkelte eksempler skal nævnes.

Fuld grundskyld er vel ikke gennemført i noget land, men Henry Georges tanker har sat sig spor visse steder, så-

ledes i *Australien*. Senator James W. Burklin, som af den amerikanske stat Colorado var sendt til *Australien* for at studere grundskyldens virkninger, skriver i sin indberetning til regeringen: »Det resultat, jeg er kommet til efter omhyggelig betragtning af den mest nøjagtige undersøgelse af alle de oplysninger, jeg har kunnet tilvejebringe, er, at den australske grundskyld er *den bedste finansielle forholdsregel og den største socialpolitiske sejr, som noget*

land eller samfund nogensinde er nået til.»

I *New Zealand*, hvor grundskyldstanken også har vundet indpas, eksisterer der en lille statsgrundskyld, men hovedvægten ligger på den kommunale grundskyld, og af kommunale skatter betales 55—60 pct. som ren grundskyld. Den newzealandske grundskyldsforkæmper, dr. Rolland O'Regan, som i 1949 holdt foredrag i den danske Henry George forening, udtalte i et interview i »Vejen frem« om menigmands syn på grundskyld: »En mængde mennesker ser jo ikke på grundskylden som et retfærdighedskrav; de ser rent praktisk på det, og når de konstaterer, at grundskyld for det store flertal betyder en økonomisk fordel, når de ser, at grundskylden fremmer byggeriet og produktionen, og når de ser, at grundskylden kun rammer de mennesker som spekulerer med jorden eller lader den forfalde, ja så kan de jo ikke undgå at se, at grundskyld er en såre praktisk foranstaltning.«

Også i *England* har grundskyldsproblemet været aktuelt. I 1910 udarbejdede Lloyd George, som var finansminister Asquiths kabinet, et forslag om jordvurdering og grundskyld. Den daværende handelsminister, Winston

Churchill, som i 1950 blev fejret i København som den anden verdenskrigs sejrherre, var en stor tilhænger af Henry Georges lære og stillede sig ved siden af Lloyd George. Churchill sagde da: »Jordreform og frihandel hører sammen. De stod sammen med Henry George, de stod sammen med Richard Coblen, og *de står sammen i liberal politik herefter.*«

Den første verdenskrig slog den engelske grundskyld ud. Havde den første halvdel af dette århundrede ikke været så præget af krige og udenrigspolitiske uroligheder, er det muligt, at Churchill på anden måde ville have indskrevet sit navn i verdenshistorien, nemlig som den store socialpolitiske reformator.

Som et eksempel af helt ny dato kan nævnes byen Lethbridge i staten Alberta i Canada. I denne by, hvor der finder stadig stigende produktion sted, hvor erhvervslivet er i rig blomstring, og hvor der findes almindelig velstand, betales der ingen indkomstskatter, men de kommunale opgaver betales af grundskylden, og udover de almindelige fællesopgaver er der i de sidste år bygget kommunale skoler, hospitaler, biblioteker og anlæg.

Et nødvendigt grundlag for et sundt økonomisk samfund.

Da man ved skatte»reformen« i 1903 begik en af de største fejl i nyere dansk politik ved at afskaffe hartkornsskatterne og erstatte dem med skat på indkomst og formue, skete dette ikke uden protester.

De sjællandske husmænd samledes d. 8. november 1902 til et møde i Køge, og her vedtoges den verdensberømte *Køge-resolution*, hvori en hel stand af småbrugere udtaler, at den ikke ønsker nogen lovmæssig særbehandling, men at den kræver fuld grundskyld og samtidig fjernelse af alle skatter på arbejde og forbrug. Trods protesten blev skatteomlægningen gennemført til ubodelig skade for den danske befolkning.

De forsøg, der senere er blevet gjort på at genskabe grundskyldsprincippet i dansk lovgivning, har været spæde. Ved lov af 7. august 1922 gennemførtes den periodiske grundvurdering af Danmarks jord i by og på land med 5 års mellemrum, og samtidig indførtes en ubetydelig statsgrundskyld. Denne lovgivning videreførtes i 1926, da vi fik indført kommunal grundskyld, men man opnåede ikke at få afskaffet bygningsskatter-

ne, ligesom grundskyldens anvendelse i byerne stærkt begrænsedes.

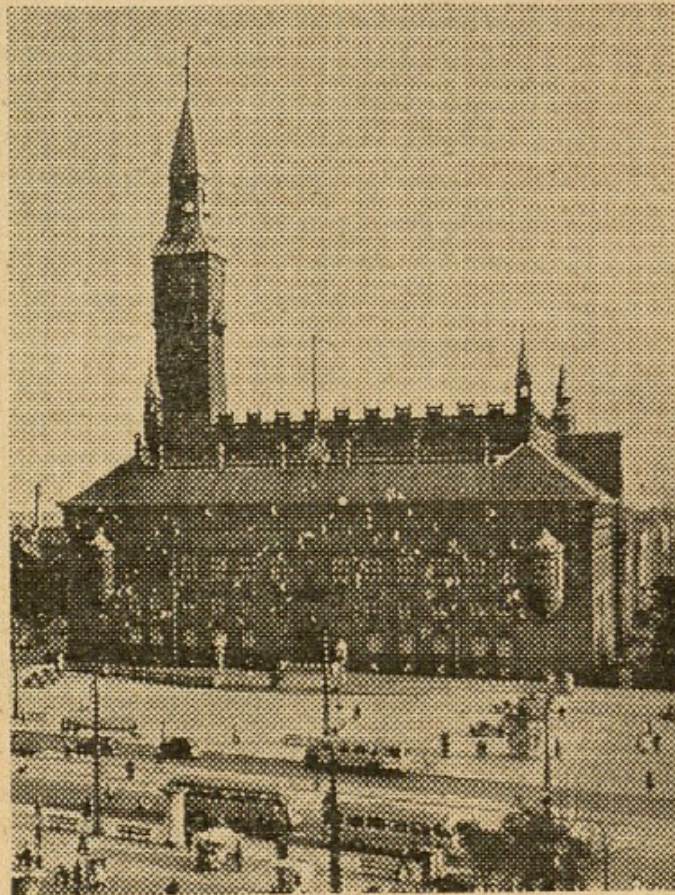
Jordlovene af 4. oktober 1919 (statshusmandsloven) må også siges at bygge på grundskyldsprincippet, idet den jord, som staten fik fra len- og stamhusbesiddelserne — senere gennem jordlovsudvalget — afhændes til husmændene mod betaling af en jordrente, der er svingende efter konjunkturerne og iøvrigt ansat i forhold til jordens bonitet og beliggenhed.

Det radikale Venstre, som i partiets ungdom gik stærkt ind for grundskyldstanken, synes i de senere år helt at have svigtet denne, og selv om både dette parti og Socialdemokratiet har grundskyld på programmet, er det i dag Danmarks Retsforbund, der utrætteligt og med stor kraft fremfører kravet om fuld grundskyld — både som et retfærdighedskrav og som et nødvendigt grundlag for et sundt økonomisk samfund.

Millionformuer tjent på grundspekulation.

Har der hidtil ikke kunnet opnås politisk mulighed for gennemførelse af fuld grundskyld, er der dog et stort flertal både i rigsdag og befolkning, der

godkender den moralske begrundelse for jordrentens inddragelse, og især har det været vanskeligt at lukke øjnene for det uretfærdige i, at store spekulationsfor-

Grundværdistigningerne ved bygningen af Københavns rådhus kunne have betalt opførelsen 2 gange.

tjenester har kunnet indkasseres af tilfældige grundejere.

Et klassisk eksempel på samfundskabt grundstigning er Københavns rådhus. Det kostede 5 millioner kroner at bygge, og skatteborgerne måtte betale disse penge gennem skatter. Samtidig steg byggegrundene omkring Rådhuspladsen med 10 millioner kroner, og disse penge har skatteborgerne *også* måtte betale i form af forhøjede huslejer. Selve grundstigningen kunne have betalt rådhuset to gange!

Prisen på det gamle »Dagmarhus« ved Rådhuspladsen var i 1896 ca. 900.000 kroner. I 1920 kostede ejendommen $1\frac{1}{2}$ million kroner. I 1937 solgtes den til nedrivning, og det vil sige, at det kun var *byggegrunden*, der solgtes. Den kostede da 1,8 millioner kroner, og grunden er kun 0,4 tdr. land.

I Valby solgtes i 1881 et stykke græsmark på 5 tdr. land for 14.000 kroner. I 1916 kostede det 180.000 kroner. I 1918 solgtes det to gange, først for 250.000 kroner, derefter for 500.000 kroner, og det var stadig en græsmark! Hver af ejerne havde tjent en formue.

Det udvalg, der har arbejdet med den i 1950 vedtagne lov om grundstigningskyld, siges at have været præsenteret for grundstigninger på op til 1400 pct.!

Grundstigningsskyld er ikke grundskyld !

På grundlag af disse og utallige lignende eksempler er det naturligt, at der har kunnet skabes en stemning for inddragelse af *grundværdstigningen*. Allerede i 1933 vedtoges en lov om grundværdstigningsskyld, men denne lov nåede aldrig at få nogen virkelig betydning, da en del af stigningen ikke berørtes af loven, og af den øvrige del skulle der kun betales 2 pct.

En ny lov om grundværdstigningsskyld er som omtalt i indledningen blevet vedtaget i 1950. Vedtagelsen skete først efter svære fødselsveer, idet lovforslag herom var til behandling i tre på hinanden følgende rigsdagssamlinger. Efter den nye lov flyttes nulpunktet (udgangspunktet for stigningen) til den almindelige jordvurdering i 1950, og på grundlag af denne vurdering skal der af 75 pct. af stigningen betales 4 pct. om året. Der findes dog en del undtagelsesbestemmelser, hvoraf det skal nævnes, at 1- og 2-familieshuse fritages for beskatning i nuværende ejers og hans enkes tid, ligesom gartnerier og anden jord, der drives forsvarligt, kan få visse fradrag og adgang til en rimelig afvikling.

De store vanskeligheder, der har været forbundet med at udarbejde en effektiv lov om grundværdistignings-skyld, og den indviklethed, der præger loven, viser, hvor svært det er at finde en *delvis* løsning på grundskyldsproblemet. Loven er meget indviklet, og dens virkninger kan ikke helt forudses. Det må slås fast, at loven går udenom det fundamentale i hele jordspørgsmålet, og dens største værdi ligger i, at den hindrer den helt vilde jordspekulation ved at inddrage en stor del af den *fremtidige* værdistigning.

Modstand mod grundskyld.

Med Retsforbundets stærke vækst i de senere år har kravet om fuld grundskyld vundet stadig flere venner og forkæmpere. Enhver, der kender lidt til offentlig debat, ved dog, at der ofte rettes skarpe angreb på grundskyldstanken. Hvad er det for angreb, og hvor meget hold er der i dem? Vi kan vist se bort fra den modstand, der rejses af grundejere, der er direkte økonomisk interesseret i grundspekulation, og ligeledes fra de rent vælgermødebetonede angreb. Af de angreb, som kan synes begrundede, og som stadig vender tilbage, skal vi nævne de tre almindeligst

forekommende og knytte nogle korte kommentarer til dem.

1. På Henry Georges tid, da Kalifornien var et delvis ubebygget land, ville reformen let kunne gennemføres, men i et moderne samfund, hvor alle jorder er beslaglagt og bebygget, nytter det ikke, at der er adgang til jord, når man ikke kan købe eller erstatte de derpå liggende bygninger. Man hævder, at i et moderne og kompliceret samfund vil de praktiske og økonomiske vanskeligheder ved reformens gennemførelse være næsten uovervindelig, og gennemførelsen vil medføre voldsomme rystelser i samfundet.

2. Jordvurderingen vil være svær at gennemføre nøjagtigt, således at der vil ske uretfærdigheder. På overgangsjorder (ved bygrænser eller hvor vej- og jernbaneanlæg projekteres) vil det være uretfærdigt at belægge jorden med en så stor afgift, at dens tilfældige ejer, der ikke har haft spekulationsmæssige hensigter, tvinges fra sin jord og i givet fald skal miste bygninger, arbejds-skabte forbedringer, ja ligefrem erhvervsmuligheden.

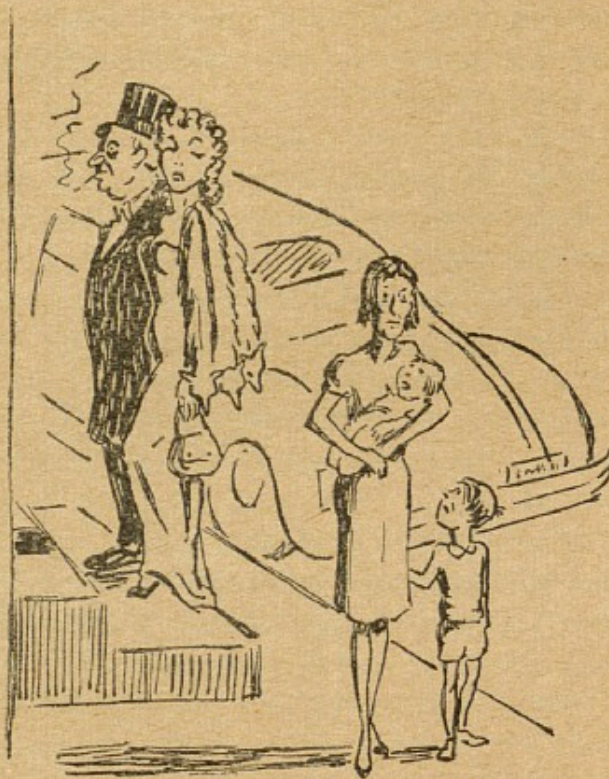
3. En gennemførelse af fuld grundskyld vil være ødelæggende for realkreditte, der har sit faste grundlag i jordværdien, som er et nødvendigt pant for

de langfristede og lavt forrentede lån. Lånsøgerne vil efter grundskyldens indførelse være nødsaget til at klare sig med kortere og højere forrentede lån.

Intet hold i angrebene.

Ad 1. Det er ubestrideligt, at det er lettere at indføre fuld grundskyld i et ungt samfund med spredt befolkning, ringe bebyggelse og meget ledig jord. Det er så indlysende, at det ikke kan diskuteres, og det har grundskyldstilhængere aldrig benægtet. En inddragning til fællesskabet af en monopoliseret jordværdi, der efter sidste vurdering er fastsat til ca. 8 milliarder kroner med en samtidig udligning mellem formuerne, er et betydeligt indgreb i samfundsstrukturen — det vil ingen benægte. Men gennem en overgangsplan, som af Retsforbundet foreslået, vil dette indgreb ikke betyde nogen »rystelse«, og den betydning for erhvervsudøvelse og produktivitet, som reformen vil medføre, vil for enhver produktivt arbejdende langt opveje de øjeblikkelige ubehageligheder ved reformens gennemførelse.

Lige så rigtigt det er, at reformen er lettere gennemførlig i et ungt samfund, lige så givet er det, at jo ældre, jo mere

Så længe vi lader den private ejendomsret til jordrenten bestå, vil fremskridt og rigdom altid blive fulgt af nød og social uretfærdighed.

befolket og bebygget et samfund er, og jo større trangen som følge deraf er efter jord, des mere påtrængende nødvendigt er det, at fuld grundskyld gennemføres. De stadigt tilbagevendende økonomiske kriser i de moderne stater kan simpelthen ikke løses, hvormange

»kriseforslag« der end gennemføres, så længe man ikke vil løse det fundamentale jordspørgsmål.

Ad 2. Det er en forkert påstand, at der ikke kan gennemføres en tilfredsstillende jordvurdering. Det nuværende gennemprøvede vurderingssystem fungerer godt og under fuld offentlig kontrol, og efter fuld grundskylds gennemførelse vil offentlighedens kontrol være så effektiv, at fejlvurderinger af betydning praktisk talt ikke vil kunne finde sted.

Ved gennemførelse af fuld grundskyld vil der i overgangsbestemmelserne kunne tages rimeligt hensyn til besiddere af »overgangsjord«, ligesom tilfældet har været i den nye lov om grundværdistigningsskyld. Den dag, da fuld grundskyld er gennemført, vil enhver Liebhaber til overgangsjord kende risikoen derved, således at han kan tage hensyn dertil ved de investeringer, han ønsker at foretage.

Ad 3. Når de, der indvender, at fuld grundskyld vil være ødelæggende for realkreditten, henviser til de vanskeligheder, der vil opstå for lånsøgerne, er det for så vidt meget snedigt, idet denne kategori af modstandere i regelen varetager kreditforeningernes — og dermed långivernes — interesser.

Udtrykket *real*kredit er direkte misvisende, idet pantet — jordværdien — er en monopolværdi og dermed en falsk værdi, som forsvinder efter fuld grundskylds gennemførelse. Når denne falske værdi på 8 milliarder kroner forsvinder, sker der faktisk det, at jordejernes lånekrav på et tilsvarende beløb (eftersom der ikke mere skal betales købesum for jorden, men denne skal forrentes til det offentlige gennem grundskylden) også forsvinder, hvorefter långiverne kun har den mulighed tilbage at investere deres kapital i produktiv virksomhed. Lånekravet formindskes i første omgang med 8 milliarder kroner, hvorefter der snarere er sandsynlighed for, at renteniveauet vil falde.

Grundskyld er i dag aktuel politik.

Den oversigt, der i det foregående er givet over problemet *fuld grundskyld*, har ifølge sagens natur kun kunnet blive kortfattet og er langt fra at være fyldestgørende. Der findes en meget righoldig litteratur om grundskyldens problemer, og de, der ved læsningen af dette skrift er blevet interesseret i at studere problemet nærmere, henvises til

Retsforbundets Landssekretariat, Christiansborg, hvor bøger og pjecer om emnet kan købes, og til litteraturfortegnelsen bag i dette skrift.

Grundskyld er i dag mere aktuel end nogensinde før. Politikere i Danmark og andre lande kan lovgive og lappe og lave kriseforlig så meget de vil. Stadigt tilbagevendende kriser — og stadig stigende fattigdom i rigdommens slagskygge — vil de ikke kunne afskaffe, så længe de går udenom roden til alt dette — den private ejendomsret til jordrenten.

Så længe vi lader den private ejendomsret til jordrenten bestå, vil de tekniske fremskridt altid blive fulgt af fattigdom og social uretfærdighed.

J. Schmidt Hansen.

RETSFORBUNDETS FORMÅL

er at gøre Danmark til en retsstat, hvis opgave vil være at sikre borgernes personlige frihed, ret til fuldt udbytte af eget arbejde, til lige andel i landets grundværdier og til deltagelse i styret af de fælles anliggender.

Retsforbundets landssekretariat,

Christiansborg, København K.

giver alle oplysninger og modtager indmeldelser.

Henry George Foreningen

virker for løsning af det sociale spørgsmål ved folkets økonomiske frigørelse ad den af Henry George anviste vej: gennemførelse af fuld grundskyld og frihandel og afskaffelse af alle skatter på arbejdsskabte indtægter og værdier.

Tidsskriftet »Grundskyld« udgives af foreningen. Abonnement tegnes hos postvæsenet og koster 6 kr. årlig plus postpenge.

Foreningens adresse: Østerled 3, København Ø.

Henry George Forlaget: Ridehusvej 15, Gentofte.

Økoteknisk Højskole

Studiekredsmateriale til Henry Georges bøger m. m. Alle oplysninger ved henvendelse til Økoteknisk højskole, Ridehusvej 15 .Gentofte. Tlf. Gent. 3686

„VEJEN FREM”

retspolitisk ugeblad.

Redaktion og ekspedition:

Colbjørnsensgade 7, Kbh. V.

Tlf. *Vester 7018. Giro 7835.

Abonnement: kr. 5,00 pr. kvartal,
kr. 18,00 pr. år.

„RET OG FRIHED”

retspolitisk månedsblad.

Ekspedition: Roskilde.

Abonnement: kr. 5,00 pr. år.

„REALITET”

aktuel arbejderpolitik, 14-dages blad

Ekspedition: Sigurdsgade 10, 3, Kbh. N.

Abonnement: kr. 4,00 pr. år.

„DRU-NYT”

medlemsblad for Danmarks Retsfor-
bunds Ungdoms. Månedsblad.

Ekspedition Leif Madsen.

Borupsallé 138, 4, Kbh. N.

Abonnement: kr. 4,00 pr. år.

BØGER OG PJECE

Henry George: Fremskridt og fattigdom	7,50
do. Beskyttelse eller frihandel...	6,75
do. Arbejdets kår	4,00
do. Moses Lovgiveren	1,00
Sev. Christensen: Retsstaten.....	6,75
Axel Dam: Retsmoralen i det off. liv	0,35
Jac. E. Lange: Socialøkonomi...	5,85
Oluf Pedersen: Fuld grundskyld i Danmark	5,00
O. E. Helms: Fremtidens land ...	0,75
Povl Skadegård: Et moralsk parti	0,25
C. N. Starcke: Den sociale uro og den evige fred	4,50
Viggo Starcke: Folket og retfærdigheden	1,50
Mads Sig Steffensen: Frihedens vej	0,75
Knud Tholstrup: Retsforbundets program i aktuel belysning.....	0,10

Rekvireres fra Retsforbundets landssekretariat. Nemmest og billigst at indsende beløbet plus porto på giro 30206, Danmarks Retsforbund, Helsingør, og notere bestillingen på kuponen.

I HØJERE OG HØJERE GRAD —

viser resultaterne af de gamle partiers politik, at denne politik i bund og grund er forfejlet — og befolkningen får mere og mere øjnene op for denne kendsgerning.

I modsætning til de gamle partier står Danmarks Retsforbund, der klart har påvist den planøkonomiske politiks fallit, og som der overfor opstiller sit retskrav om jordrentemonopolets bortfald gennem indførelse af fuld grundskyld til afskaffelse af skatterne, fuld erhvervsfrihed gennem afskaffelse af told og handelsrestriktioner, de offentlige opgavers indskrænkning til de virkelige fællesopgaver og et virkeligt folkestyre gennem fri valgret.

Retsforbundet har ingen dagspresse, men gennem ugebladet

„VEJEN FREM”

får De grundig underretning om Retsforbundets arbejde ved aktuelle og oplysende artikler, referater fra rigsdag og kommunale råd og kommentarer til aktuelle politiske problemer.

Abonnementet er 5 kr. pr. kvartal eller 18 kr. pr. år og tegnes gennem postvæsenet eller ved indsendelse af beløbet på giro 7835, Vejen frem, Colbjørnsensgade 7, København V.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk